

Але фінансування програм розвитку менеджменту докільля й екологічного аудиту може реально сприяти зниженню негативних впливів з боку вітчизняних підприємств на докільля, насамперед завдяки повному і своєчасному їх виявленню, розробці адекватної екологічної політики і недопущенню завдяки цьому не прогнозованих впливів. Таким чином, підприємствам, котрі вже застосовують системи менеджменту докільля підприємств, не складно буде досягти загальних європейських стандартів.

З усього сказаного вище можна зробити висновок, що інвестиції в екологізацію аграрного сектора вже зараз є дуже перспективними, тому що тільки наближення до рівня природоохоронної діяльності до Європейських стандартів може зробити українську сільськогосподарську продукцію конкурентоспроможною на європейському та світовому ринках.

Література

1. Hoogeveen, Y.J., Petersen, E., Gabrielsen, P. Agriculture and biodiversity in Europe (STRA-CO/AGRI (2001)17).
2. The future of European Agriculture to 2010. Promar International, 1998.
3. A Sustainable Agricultural Policy for Europe. IFOAM, 2002.
4. Сиденко В. Аграрна реформа в Україні: досягнення і прорахунки. Дзеркало тижня on the web// <http://www.zerkalo-nedeli.com/nn/show/347/31370>.
5. Пособие для инвесторов. ЭСКО// Электронный журнал энергосервисной компании "Экологические системы" № 2, февраль 2003// <http://esco-ecosys.narod.ru/invest.htm>.

УДК 332.36

Здобувач О.З. Черніцький – Львівський державний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ВІД ДЕГРАДАЦІЇ

Висвітлено наукові підходи до оцінки еколого-економічних механізмів захисту земельних ресурсів від деградаційних процесів. Запропоновано застосування, поряд з традиційними методами, метод зіставлення капітальних витрат на будівництво постійно діючих елементів облаштування агроландшафтів із затратами на авторський нагляд за ними. Дослідження здійснено на прикладі Житомирської області.

Ключові слова: земельні ресурси, деградація земель, охорона земель, еколого-економічні механізми, Житомирська область.

Competitor O.Z. Cherpitsky – L'viv State Agrarian University

Efficiency of ecology-economic mechanisms of protection of land resources against degradation processes

Scientific approaches to an estimation of ecological economic mechanisms of protection of land resources against degradation processes are observed. Application alongside with traditional methods of a method of comparison of capital costs on construction of constantly acting elements of agrolandscapes construction with expenses for architectural supervision of them is offered. Research is carried out on an instance of Zhytomyr region.

Keywords: land resources, degradation of lands, land protection, ecology-economic mechanisms, Zhytomyr region.

Враховуючи значні кошти, які передбачені на створення і впровадження еколого-економічного механізму захисту земельних ресурсів від деградацій-

Табл. 1. Ефект від впровадження еколого-економічних механізмів захисту земельних ресурсів від деградаційних процесів на період до 2010 р.

Системи заходів	Площа тис. га	Збільшення урожаю (корм. од)		Вартість збільшення урожаю в закупівель- них цінах		Госпрозрахунковий ефект повний	
		ц/га	всього (тис. ц)	на 1 га (тис. грн.)	всього (млн. грн.)	на 1 га (тис. грн.)	всього (млн. грн.)
I	2	3	4	5	6	7	8
I. Організаційно-господарські							
Контурна організація території	1798,3	0,190	342,097	0,00226	4,059	0,00205	3,686
Залуження сильноеродованих земель	3,2	7,200	23,040	0,05775	0,185	0,04792	0,153
II. Агротехнічні і лучномеліоративні							
Глибокий плоскорізний обробіток	440,8	1,672	737,018	0,01784	7,863	0,01627	7,172
Поверхневий і мілкий обробіток ґрунту	80,22	2,900	232,638	0,02320	1,861	0,02080	1,669
Щілювання ріллі (зябу)	33,5	3,090	103,515	0,05314	1,780	0,02767	0,927
Щілювання багаторічних трав	70,4	4,800	337,920	0,03990	2,809	0,03474	2,446
Щілювання сінокосів і пасовищ	6,14	2,000	12,280	0,02845	0,175	0,02184	0,134
Смугове розміщення культур	3,5	2,800	9,800	0,04564	0,160	0,04183	0,146
Поверхнєве покращення природних кормових угідь	310,1	5,450	1690,045	0,06729	20,867	0,06188	19,189
Докорінне покращення природних кормових угідь	73,4	9,720	713,448	0,13087	9,606	0,08768	6,436
I. Організаційно-господарські							
Контурна організація території	1798,3	0,21	350153	0,00049	0,879	0,00254	4,565
Залуження сильноеродованих земель	3,20	31,87	101984	0,09831	0,315	0,14623	0,468
II. Агротехнічні та лучномеліоративні							
Глибокий плоскорізний обробіток	440,8	2,30	1013840	0,00574	2,530	0,02201	9,702
Поверхневий і мілкий обробіток ґрунту	80,22	2,52	202154	0,0078	0,625	0,02860	2,295
Щілювання ріллі (зябу)	33,5	2,37	79395	0,01790	0,600	0,04557	1,527
Щілювання багаторічних трав	70,4	5,51	387704	0,01793	1,262	0,05267	3,708
Щілювання сінокосів і пасовищ	6,14	20,36	125010	0,04249	0,261	0,06433	0,395
Смугове розміщення культур	3,50	11,90	41650	0,03724	0,130	0,07907	0,276

1	2	3	4	5	6	7	8
Поверхнєве покращення природних кормових угідь	310,1	19,70	931298	0,00756	2,343	0,06944	21,532
Докорінне покращення природних кормових угідь	73,4	22,65	261532	0,00868	0,637	0,09636	7,073
III. Гідротехнічні							
Вали – тераси, вали-канави, розпилювачі стоку з ріллі	0,80	3,540	2,832	0,02800	0,022	0,02444	0,020
Засипка ярів та виположування їх укосів	0,57	94,03	53,600	1,16715	0,665	0,61568	0,351
IV. Агролісомеліоративні							
Полезахисні (стокорегулюючі) лісосмуги	2,90	9,040	-194,515	0,10574	-2,164	0,06891	1,754
Заліснення сильноеродованих сільськогосподарських угідь	4,26	9,040	-297,650	-0,10574	-3,235	0,06891	2,461
Всього по області	2943,2	1,279	3763,068	0,01517	44,653	0,01582	46,544
III. Гідротехнічні							
Вали – тераси, вали-канави, розпилювачі стоку з ріллі	0,80	23,60	18880	0,0575	0,046	0,08194	0,066
Засипка ярів та виположування їх від укосів	0,57	35,42	20189	0,10570	0,060	0,72138	0,411
IV. Агролісомеліоративні							
Полезахисні (стокорегулюючі) лісосмуги	2,90	1,34	194592	0,00770	1,257	0,07661	3,011
Заліснення сильноеродованих сільськогосподарських угідь	4,26	1,34	404457	0,00770	2,013	0,07661	4,474
Всього по області	2943,2	1,40	4132938	0,00440	12,959	0,02022	59,503

Примітка: Дані таблиці сформовані автором за власними розрахунками.

них процесів у регіоні, необхідно оцінити ефективність їх дії. Загальна оцінка запропонованих механізмів полягає в тому, чи забезпечують вони локалізацію деградаційних процесів до допустимих норм при мінімізації сукупних витрат виробничих ресурсів та оздоровленні навколишнього природного середовища.

Це стосується норм ерозії, щільності радіоактивного забруднення, лісистості, розораності території, екологічної рівноваги агроландшафтів. Ефект визначався в розрізі заходів, впровадження яких забезпечувало: збільшення урожаю у кормових одиницях і їх вартість; розміри відвернутих втрат і їх вартість, а також повний госпрозрахунковий ефект (табл. 1).

Поряд з тим, досліджень щодо ефективності функціонування постійно діючих елементів облаштування агроландшафтів, надзвичайно недостатньо. Тому пропонуємо зіставити витрати на будівництво і реконструкцію цих елементів (гідротехнічні споруди, лісомеліоративні насадження тощо) із затратами, що пов'язані з доглядом за цими спорудами, тобто здійснення авторським наглядом.

Як показує аналіз, постійно діючі елементи захисту земель від деградаційних процесів без авторського нагляду за 5 років функціонування зношуються і втрачають свій діючий ефект до 50 %, а за 10 років – більш ніж на 75-90 %. Тому пропонуємо до підходу щодо ефективності дії проти деградаційних заходів застосувати зіставлення капітальних витрат на будівництво вказаних споруд та витрат на авторський догляд за ними. За десятилітній період без догляду втрачаємо майже повністю протидеградаційну дію захисних споруд. Тобто виникає потреба в новому будівництві вказаних споруд на суму, яка у досліджуваному регіоні становить 48,7 млн. грн. Якщо ж впроваджувати авторський догляд за цими спорудами, то такої потреби не виникає, а затрати скеровують тільки на авторський нагляд, вони становлять 5,7 млн. грн.

Унаслідок зіставлення вказаних витрат отримано економію у сумі 37,2 млн. грн. Виходячи із цих даних, у всій Україні економія витрат на захисні дії буде становити 930 млн. грн. (37,2 млн. грн. x 25 регіонів). Аналогічний підхід можна здійснити і до інших елементів облаштування агроландшафтів і їх ефективності. Крім того, запропоновані механізми з захисту земельних ресурсів від деградаційних процесів будуть мати той чи інший соціальний ефект.

Кількісного вираження вирахувати допоки неможливо. Хоча, безумовно, відтворення родючості ґрунтів, створення екологічно збалансованого (сталого) землекористування, як зазначалось, забезпечить збільшення прибутку від додатково одержаної продукції, поліпшення умов праці, оздоровлення довкілля, задоволення естетичних запитів населення зі створення культурних ландшафтів, поліпшення умов для відпочинку населення.

Література

1. Бабміндра Д.І. Еколого-економічна оцінка комплексу протиерозійних заходів у Запорізькій області// Землевпорядкування. – 2003, № 4. – С. 41-45.
2. Временная методика определения экономической эффективности проектов внутрихозяйственного землеустройства: ОТ-04-81. – К.: Укрземпроект, 1981. – 58 с.
3. Загальнодержавна програма використання та охорони земель// Землеустрій і кадастр. – 2004, № 1-2. – С. 101-130.
4. Черпіцький О.З. Оцінка негативних дій процесів деградації земельних ресурсів Житомирської області// Землеустрій і кадастр. – 2005. – С. 88-94.